

Raad van Europa lanceert bindend instrument om seksisme te bestrijden

Op **27 maart 2019** keurde het comité van ministers van de Raad van Europa een aanbeveling goed om **seksisme te voorkomen en te bestrijden** in de lidstaten. Hoewel seksisme en seksistisch gedrag bestrijden al impliciet vermeld wordt in enkele belangrijke verdragen over vrouwenrechten en gendergelijkheid,¹ blijft het een wijdverspreid probleem in alle lagen van de bevolking. Het komt voort uit historisch ongelijke machtsverhoudingen en genderstereotypen,² en wordt hierdoor ook in stand houden. Tegelijkertijd brengen technologische ontwikkelingen zoals het internet en sociale media een reeks nieuwe uitdagingen met zich mee.

Seksisme hangt nauw samen met geweld tegen vrouwen en meisjes. Uitingen van zogenaamd alledaags seksisme (zoals schijnbaar onschuldige seksistische opmerkingen of mopjes) geven uitdrukking aan de **ongelijke machtsverhoudingen** tussen dader en slachtoffer en maken deel uit van een **continuüm van geweld**. Dit creëert een klimaat van intimidatie, angst, discriminatie, uitsluiting en onveiligheid. Daardoor komen de kansen en vrijheden van vrouwen en meisjes in het gedrang, al dan niet in combinatie met andere vormen van discriminatie. De ongelijke machtsverhoudingen verklaren waarom vrouwen en meisjes kwetsbaar zijn voor seksisme, hoewel ook mannen en jongens hiermee af te rekenen hebben. Bovendien zijn er omstandigheden waarin seksisme versterkt wordt, bijvoorbeeld wanneer de dader zich in een machtspositie bevindt en er sprake is van een hiërarchische relatie met het slachtoffer. Domeinen waarop extra waakzaamheid nodig is zijn bijvoorbeeld de werkvloer, educatieve en medische setting, publieke dienstverlening en commerciële relaties. Een andere versterkende factor is het (potentiële) bereik en de impact van de seksistische uitingen. Denk maar aan seksisme op sociale netwerken, het internet en in media. Die laatste draagt vaak bij tot normaliseren en accepteren van seksisme en zien we terug in objectivering van vrouwen en mannen, en de opvoering van genderstereotypes.

¹ Zowel in het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (Verdrag van Istanbul) als in het Verdrag inzake de Uitbanning van alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen (CEDAW verdrag) worden seksisme en geweld op vrouwen aan elkaar gelinkt.

² Zoals gedefinieerd in de Strategie voor Gendergelijkheid (2018 – 2023) van de Raad van Europa: “vooraf gevormde sociale en culturele patronen of ideeën waarbij vrouwen en mannen karakteristieken en rollen toegewezen krijgen op basis van en die beperkend zijn voor hun geslacht.”

Met deze aanbeveling is er voor het eerst een internationaal overeengekomen **algemene definitie** van seksisme en seksistisch gedrag, zodat het fenomeen (h)erkend en aangepakt kan worden: *“Gedrag³ dat vertrekt van de idee dat een persoon (of een groep personen) minderwaardig is op basis van hun geslacht, en dat zich voordoet in publieke of privésfeer, online of offline, met als bedoeling en/of gevolg dat ofwel;*

- *de inherente waardigheid en/of rechten van een persoon (of een groep personen, idem hierna) geschonden worden;*
- *fysieke, seksuele, psychologische of socio-economische schade of pijn berokkend wordt aan een persoon;*
- *een intimiderende, vijandige, denigrerende, vernederende of beledigende omgeving gecreëerd wordt;*
- *er een obstakel gecreëerd wordt voor de emancipatie en volledige realisatie van de mensenrechten;*
- *genderstereotypen in stand gehouden of versterkt worden.”⁴*

De Raad streeft naar een Europa vrij van seksisme in alle verschijningsvormen. Daarvoor formuleert hij drie **algemene aanbevelingen**. Gezien de verscheidenheid aan verschijningsvormen, is er ook aandacht voor een **aantal bijkomende maatregelen** om seksisme aan te pakken in specifieke domeinen.

*Ten eerste moeten de regeringen van de lidstaten **maatregelen** treffen om seksisme te voorkomen én te bestrijden, hiertoe **wetgeving, beleid en programma's** aannemen en samenwerken met **relevante stakeholders**.*

Om seksisme effectief uit te roeien moeten gedrag en cultuur veranderen op zowel **individueel, institutioneel als structureel niveau**. Hoewel er nood is aan een **algemeen gevoerd beleid** om seksisme en genderstereotypen weg te werken, is het aan de lidstaten om dit zelf concreet in te vullen. Zo dienen ze op zoek te gaan naar en gebruik te maken van de juiste maatregelen (wettelijke, uitvoerende, administratieve, budgettaire en reglementaire instrumenten, specifieke plannen,

³ Elke daad, handeling, visuele representatie, gesproken of geschreven uiting, gebruik.

⁴“Tout acte, geste, représentation visuelle, propos oral ou écrit, pratique ou comportement fondés sur l'idée qu'une personne ou un groupe de personnes est inférieur du fait de leur sexe, commis dans la sphère publique ou privée, en ligne ou hors ligne, avec pour objet ou effet: i. de porter atteinte à la dignité ou aux droits inhérents d'une personne ou d'un groupe de personnes; ou ii. d'entraîner pour une personne ou un groupe de personnes des dommages ou des souffrances de nature physique, sexuelle, psychologique ou socioéconomique; ou iii. de créer un environnement intimidant, hostile, dégradant, humiliant ou offensant; ou iv. de faire obstacle à l'émancipation et à la réalisation pleine et entière des droits humains d'une personne ou d'un groupe de personnes; ou v. de maintenir et de renforcer les stéréotypes de genre.”

beleidswijzigingen en programma's) voor elke situatie. Daarbij benadrukt de Raad het belang van een **wettelijk kader** waarin seksisme en seksistisch gedrag **veroordeeld en bestraft** worden en waarbinnen voldoende ondersteuning voor de slachtoffers voorzien wordt.

Hand in hand met wetgeving en beleid moeten lidstaten maatregelen treffen om het **brede publiek – en dan in het bijzonder jongeren** – te informeren en sensibiliseren zodat die zelf seksisme kunnen voorkomen, bestrijden en er gepast op kunnen reageren. Enkele voorstellen van de ministerraad zijn de veroordeling van seksisme door politieke leiders om de publieke opinie te vormen, onderzoek financieren, middelen vrijmaken om het bewustzijn rond seksisme te verhogen, trainingen voor onderwijzers, HR-personeel en in professionele opleidingsinstituten. Zowel door campagnes, als in het onderwijs, in media en online en moet het goede voorbeeld gegeven worden. De ministerraad wijst op de cruciale rol van het **middenveld** in de strijd tegen seksisme – en in het bijzonder die van vrouwenrechtenorganisaties – om goede praktijken te identificeren en te verspreiden.

De specifieke domeinen waarvoor de Raad aanbevelingen formuleert zijn 'taal en communicatie', 'internet, sociale media en online seksistische haatspraak', 'media, reclame en andere communicatieproducten- en diensten', 'werkvloer', 'publieke sector', 'juridische sector', 'onderwijsinstellingen', 'cultuur en sport' en de 'privésfeer'. Hieronder lichten we er enkele maatregelen uit.

Niet-stereotiep taalgebruik is een goede manier om te onderwijzen, bewustzijn te verhogen en seksistisch gedrag te voorkomen. Daarom zouden lidstaten de bestaande aanbevelingen⁵ van de Raad van Europa moeten herbevestigen en implementeren, en hun eigen wetten, reglementen en beleidsmaatregelen moeten evalueren op seksistisch taalgebruik, vooronderstellingen en stereotypen. **Online seksisme** is een recentere uitdaging. Naast wettelijke maatregelen om dit fenomeen strafbaar te maken, worden lidstaten bijvoorbeeld aangemoedigd om programma's voor kinderen, jongeren, ouders en opvoeders te ontwikkelen voor veilig en kritisch gebruik van digitale media.

Seksisme in media draagt bij tot een omgeving waarin alledaags seksisme getolereerd en geminimaliseerd wordt. Het duikt onder meer op in stereotiepe of objectiverende opvoeringen van

⁵ [Recommendation No R \(90\) 4](#) om seksisme uit taal te elimineren, [Recommendation CM/Rec\(2007\)17](#) over gendergelijkheidsnormen en mechanismen.

mannen en vrouwen en een onevenwichtige representatie van vrouwen. Lidstaten zouden onder andere relevante organisaties kunnen aanmoedigen om trainingen en tools te introduceren binnen de media en financiële middelen kunnen toewijzen aan campagnes die het verband tussen seksisme en geweld op meisjes toelichten.

Op de **werkvloer** – zowel in de private als in de publieke sector – duikt seksisme op in talloze vormen waaronder neerbuigende opmerkingen, seksistische humor, objectivering en respectloos gedrag. Bovendien belemmeren seksistische vooronderstellingen over traditionele rollenpatronen de loopbaan van zowel vrouwen als mannen. In de publieke dienstverlening kan seksisme zelfs de toegang tot die diensten verminderen. Lidstaten kunnen werkgevers aansporen en ondersteunen om gedragscodes op te nemen in werkreglementen, een toolkit ontwikkelen en verspreiden en dat personen in topfuncties het goede voorbeeld geven.

Seksistisme wordt gereproduceerd in het **onderwijssysteem**, waardoor kinderen en jongeren eraan blootgesteld worden. Van seksistisch beeldmateriaal en taalgebruik tot het ontbreken van een gerichte aanpak bij seksueel grensoverschrijdend gedrag, er zijn verschillende manieren waarop seksisme een invloed kan hebben op verdere studies en loopbaankeuzes van leerlingen. Lidstaten worden daarom onder meer gevraagd om de Aanbeveling [CM/REC\(2007\)13](#) over gendermainstreaming in het onderwijs te implementeren, om richtlijnen op te maken die de integratie van gendergelijkheid, non-discriminatie en mensenrechten integreren in de curricula op alle onderwijsniveaus en om speciale programma's en loopbaanbegeleiding op te zetten om leerlingen te stimuleren om studie- en loopbaankeuzes niet door genderstereotypen te laten beïnvloeden.

Ook in **cultuur en sport** is er sprake van seksisme – opnieuw te linken aan genderstereotypen. Reeds bestaande aanbevelingen die lidstaten dienen te implementeren zijn [CM/Rec\(2015\)2](#) en [CM/REC\(2017\)9](#). Seksisme in de **privésfeer**, tenslotte, versterkt bestaande stereotypen en draagt bij tot geweld op vrouwen en meisjes. Vrouwen nemen bijvoorbeeld nog steeds meer onbetaald zorgwerk op zich. Lidstaten moeten daarom maatregelen treffen waardoor iedereen werk- en privéleven kan combineren zoals betaald ouderschaps- en geboorteverlof en toegang tot kwalitatieve en betaalbare kinderopvang.

*Ten tweede moeten lidstaten toezien op de **voortgang** van de strijd tegen seksisme en regelmatig **rapporteren** aan de Raad.*

Om ervoor te zorgen dat het beleid uitgevoerd wordt, moeten lidstaten de voortgang nauw opvolgen en hierover rapporteren aan de Raad. Zo wenst de Raad informatie te ontvangen over wettelijke en beleidskaders, maatregelen, goede praktijken, straffen, het werk van organisaties die zich bezighouden met de evaluatie van het implementeren van deze maatregelen, eventueel research dat werd ondernomen rond seksisme en de maatregelen die werden getroffen om het bewustzijn bij het brede publiek te vergroten. Concrete timing voor deze rapportage werd niet opgenomen in de aanbeveling.

Ten slotte dienen lidstaten de tekst van deze aanbeveling te vertalen en verspreiden naar relevante overheden en stakeholders.